

باسمه تعالی

درس دوم

«اعداد اصلی و ترتیبی»

سلام دوستان

بعد از آشنائی با صیغه‌های فعل‌های عربی می‌خواهیم با انواع عدد در زبان عربی آشنا بشیم.

همانطور که می‌دانید هر زبانی اعداد خاص خود را دارد که لازم است با آن اعداد و نحوه‌ی کاربردشان آشنا بشیم تا بتوانیم به درستی آنها را به کار ببریم.

نکته: در زبان عربی برای مبحث عدد یک اصطلاح وجود دارد که لازم است آن را در ابتدا توضیح دهیم تا درک مباحث بعدی آسانتر شود.

معدود: آنچه به وسیله اعداد شمرده می‌شود، معدود نامیده می‌شود.

مانند: اربعة اولاد

اولاد در مثال بالا معدود نام دارد.

انواع عدد در زبان عربی:

❖ اعداد اصلی: برای شمارش اشیاء مختلفی چون: کتاب، انسان، میوه و ... به کار می‌رود.

مانند: عشرون رجلاً

❖ اعداد ترتیبی: برای بیان ترتیب اشیاء مختلفی چون: کتاب، انسان، کلاس و ... به کار می‌رود.

مانند: الولد الرابع

(۱) اعداد اصلی:

❖ الفاظ و واژگان عدد اصلی به **دوازده عدد** تقسیم می شود:

واحد	إثنان	ثلاثة	أربعة	خمسة	سته
سبعة	ثمانية	تسعة	عشرة	مائة	ألف

به واسطه‌ی دوازده عدد بالا که جزء اعداد اصلی شمرده می شوند، عددهای بی شماری می توان ساخت که از عدد یک تا هزار را شامل می شود.

انواع عددهای اصلی:

- ✓ **مفرد:** از عدد یک (واحد) تا ده (عشرة) و همچنین صد (مائة) و هزار (ألف) را عدد اصلی مفرد می نامیم.
  - ✓ **مرکب:** از عدد یازده (أحد عشر) تا نوزده (تسعة عشر) را عدد اصلی مرکب می نامیم.
  - ✓ **عقود:** از بیست (عشرین) تا نود (تسعین) را عدد اصلی عقود می نامیم
  - ✓ **معطوف:** از بیست و یک (واحد و عشرین) تا نود و نه (تسعة و تسعین) را عدد اصلی معطوف می نامیم.
۱. حکم عدد مفرد:

گفتیم که عدد مفرد شامل اعداد یک تا ده و صد و هزار می شود. برای هر یک از این اعداد حکم و قانونی وجود دارد که باید رعایت شود. در غیر این صورت عددی که نگاشته می شود بدون در نظر گرفتن احکام آن، اشتباه است.

الف) حکم عدد ۱ و ۲: عددهای واحد و اثنان اگر معدودشان مذکر بود به صورت مذکر می آیند و اگر معدودشان مؤنث بود باید به صورت مؤنث آورده شوند.

مانند: رجل واحد   إمراة واحدة

إمرأتان إثنان

مانند: رجلان أثنان

❖ عدد یک و دو به صورت صفت و بعد از معدود خود می آیند؛ اما بقیه اعداد اصلی قبل از معدود

خود آورده می شوند.

مانند: رجل واحد

مانند: رجلان إثنان

❖ نکته: همانطور که میدانید اعداد در زبان عربی دارای مذکر و مونث هستند.

واحدة

مانند: واحد

إثنان

مانند: إثنان

أربعة

مانند: أربع

❖ عدد إثنان و إثنان تابع قوانین مثنی است؛ یعنی در حالت رفعی با "ان" و در حالت نصبی و جری

با "ین" می آید.

مانند: رایت رجلین إثنین

مانند: جاء رجلا إثنان

(ب) حکم عدد ۳ تا ۱۰: این اعداد مخالف معدود خود هستند؛ یعنی اگر معدود مذکر بود، عدد به صورت

مونث می آید؛ ولی اگر معدود مونث بود، عدد به صورت مذکر آورده می شود.

مانند: عشرة أولاد

مانند: أربعة كتب

مانند: تسع نساء

مانند: خمسة أقلام

ج) حکم عددهای ۱۰۰ و ۱۰۰۰: این دو عدد همیشه به یک صورت و با لفظ خود به کار می‌روند، هر چند اگر معدودشان مذکر و یا مونث باشد، فرقی نمی‌کند.

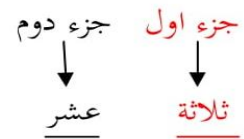
مانند: مائة مفتاح

مانند: مائة فتاة

مانند: ألف قلم

مانند: ألف امرأة

۲. اعداد مرکب: این اعداد از یازده تا نوزده را دربرمی‌گیرد. این اعداد از دو جزء ترکیب می‌شوند.

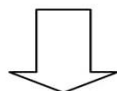
حکم اعداد مرکب:

جزء اول اعداد مرکب از برخلاف معدود خود می‌آیند؛ یعنی عدد با معدود مذکر، مونث می‌شود و با معدود مونث، مذکر می‌شود.

جزء دوم مطابق معدود می‌آید؛ یعنی عدد با معدود مذکر، مذکر و با معدود مونث، مونث می‌شود.

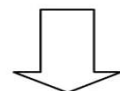
❖ لازم به ذکر است که در میان اعداد مرکب دو عدد **یازده و دوازده** مستثنی هستند؛ زیرا عدد یازده و دوازده هر دو جزء اول و دوم **مطابق با معدود خود هستند**؛ یعنی هر دو جزء با معدود مذکر، مذکر و با مونث، مونث می‌شوند.

معدود مونث

۴

معدود مذکر

إحدى عشرة قضية

أحد عشر مفتاحا

أثنتا عشرة سفينة

إثنا عشر بابا

ثلاث عشرة ناقة

ثلاثة عشر فصلا

۳. اعداد عقود: این نوع از عددهای اصلی، اعداد بیست تا نود را شامل میشود.

حکم اعداد عقود:

عددهای بیست تا نود همیشه به یک صورت و با یک لفظ واحد به کار می‌روند و توجهی به مذکر و مؤنث بودن معدود خود ندارند.

ثلاثون مفتاحا

مانند: عشرون رجلا

ثلاثون ناقة

مانند: عشرون امرأة

❖ اعداد عقود مانند جمع مذکر سالم در حالت رفعی با "ون" و در حالت نصبی و جری به صورت "ین" می‌آیند.

مانند: رایت **عشرین** ناقة در حالت **نصبی**؛ زیرا مفعول فعل رایت است. «بیست شتر را دیدم».

مانند: جاء **عشرون** ناقة در حالت **رفعی**؛ زیرا فاعل برای فعل جاء است. «بیست شتر آمدند».

مانند: مررت **بعشرین** ناقة در حالت **جری**؛ زیرا مجرور به حرف جر "باء" است. «از بیست شتر گذر کردم».

۴. اعداد معطوف: عددهای بیست و یک تا نود و نه را عددهای معطوف می‌نامیم؛ زیرا به واسطه‌ی حرف

عطف «واو» به یکدیگر عطف می‌شوند.

مانند: واحد و عشرون

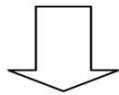
مانند: ثلاثة و عشرون

حکم اعداد معطوف:

جزء اول مخالف معدود خود می آید؛ یعنی جزء اول اعداد معطوف با معدود مذکر به صورت مونث و با معدود مونث به صورت مذکر می آید؛ اما جزء دوم اعداد معطوف به یک صورت و به شکلی واحد بدون توجه به مذکر یا مونث بودن معدودشان، به کار می روند.

نکته: جزء اول اعداد بیست و یک (واحد و عشرون) و بیست و دو (اثنان و عشرون) مطابق با معدودشان به کار می روند.

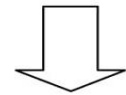
معدود مونث

واحدة و عشرون سفينة

ثلاث و عشرون كلمة

معدود مذکر

واحد و عشرون رجلا

ثلاثة و عشرون رجلا

➤ اما نکته حائز اهمیت اعراب معدودی است که بعد از اعداد اصلی می آید:

- ✓ معدود در عدد یک تا ده همیشه به صورت جمع و مجرور می آید.
- ✓ معدود در عدد ۱۰۰ و ۱۰۰۰ به صورت مفرد و مجرور می آید.
- ✓ معدود در عدد ۱۱ تا ۹۹ به صورت مفرد و منصوب می آید.

(۲) اعداد ترتیبی:

عدد ترتیبی: این عدد برای بیان ترتیب اشیاء به کار می رود. مانند: الولد الخامس (فرزند پنجم)

الفاظی که برای اعداد ترتیبی به کار می روند، دوازده عدد هستند:

اول، ثان، ثالث، رابع، خامس، سادس، سابع، ثامن، تاسع، عاشر، مئة، ألف

انواع اعداد ترتیبی:

- ✓ مفرد: از عدد یک تا ده (اول إلى عاشر)
- ✓ مرکب: از عدد یازده تا نوزده (حادی عشر إلى تاسع عشر)
- ✓ عقود: از عدد بیست تا نود و همچنین عدد صد و هزار (عشرین إلى تسعین و مئة و ألف)
- ✓ معطوف: از بیست و یک تا نود و نه (حادی و عشرین إلى تاسع و تسعین)

حکم اعداد ترتیبی: اعداد ترتیبی در مذکر و مؤنث بودن مطابق معدود خود هستند.

مانند: الرجل الرابع، الفتاة الرابعة، التلميذ الحادی عشر، التلميذة الحادية عشرة

❖ اما اعداد **عقود** ترتیبی که از عدد بیست تا نود و همچنین عدد صد و هزار (عشرین إلى تسعین و مئة و ألف) را در برمیگیرد، همیشه به یک صورت به کار می‌روند.

مانند: الكاتب العشرون، الكاتبة العشرون، التلميذة ألف، التلميذ ألف